

Meditatie De troost van verhalen

Het boek dat – na de Bijbel – waarschijnlijk het meest in verschillende talen is vertaald is 'De Kleine Prins' van de Franse schrijver en piloot Antoine De Saint-Exupéry. Het is een fantasierijk verhaal dat op het eerste gezicht voor kinderen bedoeld lijkt, maar dat allerlei diepere lagen kent. Hij publiceerde het verhaal in 1943. Het verhaal gaat over een piloot die een noodlanding moet maken in de woestijn. De Saint-Exupéry was zelf piloot en is in 1944 vermist geraakt na een verkenningsvlucht voor de geallieerden vanaf Corsica. De piloot in het verhaal komt, terwijl hij bezig is zijn vliegtuig te repareren, midden in de woestijn een prinsje tegen die hem vraagt een schaap te tekenen. Zo raakt hij met het prinsje in gesprek en blijkt dat het jongetje woont op een kleine planeet heel ver weg, waar hij samenleeft met drie vulkanen en een roos. Tijdens zijn reis langs andere kleine planeten, bewoond door onder andere een ijdeltuit, een zakeman en een geograaf, ontdekt hij dat de meeste grote mensen het contact met hun fantasie zijn kwijt geraakt. Uiteindelijk komt het prinsje op aarde, waar hij ook diverse ontmoetingen heeft. Zo komt hij op enig moment een vos tegen. De vos wil niet met hem spelen, want hij is niet tam. Daarover raken ze in gesprek. Tam, dat betekent verbonden. "... als je me tam maakt, dan zullen we elkaar nodig hebben. Dan ben je voor mij enig op de wereld en ben ik voor jou enig op de wereld..." De kleine prins denkt terug aan de roos op zijn eigen planeet en concludeert dat die roos hem tam heeft gemaakt.

Al die verhalen vertelt de kleine prins aan de piloot. Tenslotte gaan ze samen op zoek naar water in de woestijn en vinden ze een put. Maar uiteindelijk wil de prins weer terug naar zijn eigen planeet, naar zijn roos. De piloot heeft zijn vliegtuig gerepareerd en kan terug naar huis. De prins moet veel verder weg om thuis te komen. Zo ver weg dat hij zijn lichaam niet mee kan nemen. Aan een slang vraagt hij hem te bijten, zodat zijn lichaam zal sterven. De piloot waarschuwt hij dat hij niet moet kijken. Maar de piloot kan het niet laten. Hij wil de kleine prins graag kunnen horen lachen. Kijk maar naar de sterren, zegt de prins dan. Mijn ster is te klein om te kunnen zien, maar dan zal je bij alle sterren aan mij denken en mij horen lachen. Zo troost de kleine prins de piloot over de grens van het leven heen.

Verhalen die verbinding maken over de grens van dood en leven heen. In de Bijbel is het verhaal over de hemelvaart van Elia daar een prachtig voorbeeld van.

In een stormwind laat de Eeuwige Elia opgaan ten hemel. Daarmee is meteen de toon gezet. Het gaat niet over Elia's afscheid van de aarde, maar over zijn aankomst in de hemel, over zijn komen bij God. Het verhaal kijkt niet terug naar Elia's leven, maar vooruit naar de toekomst. Dat Elia moet gaan is vanaf het begin duidelijk. Alle personages in het verhaal weten dat. De profeet Elia lijkt er welbewust naar toe te gaan, naar zijn einde. Wat daarbij opvalt is dat hij vooral vooruit kijkt. Dat hij zich richt op zijn leerling Elisa, die straks verder moet. Elia's taak gaat door. Zijn werk is nog niet af. Maar er is iemand die het kan overnemen: Elisa neemt zijn mantel over. Leerling Elisa neemt de taak van zijn meester over. Voor Elisa gaat het leven door, ook zonder zijn geliefde meester. Maar vooral: hij is ervoor toegerust, hij kan het aan, hij kan het zelf.

Het verhaal over Elia's hemelvaart lijkt op een lied met een refrein. Elia gaat zijn weg en Elisa zegt: ik ga mee! Ze vertrekken uit Gilgal, de verblijfplaats van de profeet. Elia zal heengaan, Elisa wil met hem mee. Elia geeft zijn leerling Elisa de tijd om langzaam afscheid te nemen. Ik laat u niet alleen gaan, zegt Elisa tegen Elia. Ik zal u niet verlaten; zo klinkt ook de naam waarmee God zich aan Mozes bekend maakt: Ik ben die ik zal zijn, ik ga met je mee, ik laat je niet alleen. Het is alsof Elisa, de leerling profeet, vast oefent met de naam van God. De God die heet: ik laat je niet alleen, ik zal je niet verlaten, ik ben bij je. De God van Elia en Elisa laat zijn mensen niet alleen, ook en zelfs niet als ze zich van alles en iedereen verlaten voelen. Ik zal er zijn, heet die God. Misschien is dat wat

hemel is: Gods nabijheid. En elkaar als mensen nabij zijn, waar dat kan. Elia gaat naar Betel en Elisa laat hem niet alleen gaan. Zo komen de beide profeten in Betel aan. Betel, dat betekent Huis van God. Daar moeten ze zijn. Daar ontmoeten ze andere profetenzonen. Elisa is blijkbaar niet de enige. En ze gaan mee. Blijf toch zitten, zegt Elia opnieuw tegen Elisa. Ditmaal moet hij naar Jericho gaan. En opnieuw zegt Elisa: Ik zal u niet verlaten, ik ga met u mee! Samen gaan ze naar Jericho, met een stoet profeten achter zich aan. Ook daar komen profetenzonen hen tegemoet. Ook zij weten alles al. Opnieuw vraagt Elia of Elisa hier wil blijven zitten. En opnieuw bevestigt Elisa dat hij zijn meester niet zal verlaten. Tenslotte moet Elia naar de Jordaan gaan. Langzaam wordt duidelijk welke weg ze samen gaan. Het is de omgekeerde weg die Israël gegaan is na de uittocht uit Egypte. Elia loopt de weg van bevrijding andersom, hij gaat terug. Terug naar de oorsprong van de profetie. Daar is het ooit begonnen: de weg met de God die meegaat. De weg met de God van bevrijding uit slavernij. Dat is waar Elia naar toe moet gaan, als hij naar de hemel, naar God gaat.

Nu wordt ook duidelijk dat het niet zomaar een verhaaltje is. Het gaat er niet om dat Elia steeds maar weer verder trekt en dat Elisa ondanks alles gehoorzaam erachteraan komt. Hier wordt een weg naar de bron gegaan, een weg naar de oorsprong. Dat het inderdaad over bevrijding gaat, horen we bij de Jordaan. Als een Tweede Mozes slaat Elia op het water en het water wijkt. De twee profeten komen droogvoets aan de overkant. Daar nemen ze afscheid van elkaar in een ontroerend tweegesprek. Wat kan ik nog voor je doen? vraagt Elia aan zijn leerling. Elisa zou graag in Elia's geest verder willen gaan. Jouw geest wil ik, zegt hij tegen zijn meester, maar dan dubbel. Want wat ze eerst samen deden, moet hij nu alleen gaan doen. Elia is ontroerd, hij weet even niet wat hij moet zeggen. Wat je vraagt is heel moeilijk, dat kan ik je niet geven. Hij vraagt Elisa goed te kijken naar wat er gebeurt. Elisa moet het zelf met eigen ogen kunnen zien. Alsof hij die geest door zijn ogen moet zien binnen te halen. Samen lopen ze nog gemoedelijk te praten, als plotseling datgene gebeurt wat ze al die tijd al verwachten. Bijna onverhoeds, bijna onverwacht, gaat Elia dan toch heen. In een onvoorstelbaar, bovenzinnelijk natuurverschijnsel vaart hij op. Elisa roept zijn meester. Vader! Zo sprak een leerling zijn meester aan. Van Elia is alleen nog zijn mantel over. De mantel die bij zijn rol hoort. Als Elisa weer bij zinnen is, trekt hij die mantel aan. Zo neemt hij de rol van Elia op zich. Met die mantel slaat hij op het water en roept hij Elia's God aan. Elia's God is ook Elisa's God. De wateren wijken. En de profeten aan de overkant herkennen Elia's geest in hem. Elia's profetie zal verder gaan. Er is toekomst. Er is hoop. Er is troost.

Ds. Sara Dondorp

Gepubliceerd in het Maandblad voor de Protestantse Gemeente te Chaam c.a.
73 jaargang nr 9

